

կադին արդիւնքը, որոնց վրայ հիմնուած է մանկավարժական արդի մեթոտը: Եւ եթէ մանկավարժը հետեւի այդ ցուցումներուն դաստիարակութեան գործը փայլուն արգասիքներ պիտի յառաջ բերէ, ահա տին մէջ ի քուն ձիրքերուն ուղղութիւն տալու և զանոնք ի գործունէութիւն առ խթնելու տեսակէտէն: Էսպէս ուսուցողական և մանկավարժական հետեւալ մեթոտը կը տիրապետէ ամէն մէկ դասին մէջ:

Նպատակ — զլսակարգութեան ներքեւ դասին կորիզը քանի մը բառերով կը պատկերացուի:

Օրուան խնդիր — տիտղոսին տակ կեանքէ առնուած թելադրող, շինիչ և հետաքրքրական գրուածքներ կը պատմուին:

Ս. Գիրքէն օրինակներ — գլուխով յաւիտենական Գիրքէն առնուած գեղեցիկ ու բիւրեղացած պատմութիւններ յառաջ կը բերուին:

Ուրիշ օրինակներ — խորագիրը կ'ընդգրկէ ազգային, եկեղեցական և օտար պատմութեանց էջերը զարդարող տիտան անձնաւորութեանց կեանքէն մանրադէպեր՝ զոգտրիկ ու հրապուրիչ ձևեր զգեցած:

Խորհրդակցութիւն — վերնագրով ուսանողը կը հրաւիրուի դասին շուրջ, վիճաբանութեան ձևին ներքեւ, ազատօրէն արտայայտուելու:

Մտածման պահ — ը դասին հոգին պարփակող ներշնչեալ և ներշնչող ազօթքով մը վերջ կը զնէ օրուան դասին:

Տղոց քննիւիք շաբաթուան մէջ — բարոյական կամ գործնական պարտականութիւն մըն է՝ թելադրուած յատակ բանաձուով մը:

Գիրքին Հեղինակը հաւատարմօրէն կը հետեւի Հայ Եկեղեցւոյ Տօնացոյցին. իր գործը սկիզբ կ'առնէ Աստուածայայտութեան կամ Տեսառն մերոյ Յնդդեան տօնէն. սպա յաջորդաբար — մերթնդ մերթ փոքր ընդմիջարկութիւններով ուր, ազգային կամ օտար վիճաներու կեանքէն զմայլելի և շինիչ գրուածքներ կը պատմուին — միւս չորս տաղաւարներուն խորհուրդին վսեմութիւնը, ընտանի ու նկարէն օճով, կը պարզուի պատանիներուն տննեղ հոգւոյն ու միտքին առջեւ՝ ընդհուպ գործնական կեանքի վերածուելու գիտումով:

Այս դասերը — թիւով 42 — արդի ման-

կավարժական մեթոտին բովէն կ'անցնին առ հասարակ, զիրքին սկիզբէն մինչեւ վերջը: Վերատեսութեան (վերաքաղ) օրինակ մըն ալ գրուած է իրեւ նմոյշ:

Գիրքին վերջը կայ զեկոյց մը որ կը բացատրէ Կրօնական Մասնաւորացի — ին նպատակը:

Ահա հակիրճ բառերով ուրուագիծը այս խնամեալ ու սիրուն աշխատութեան: Յարգելի մանկավարժին զըջին ու միտքին ազնիւ ծնունդն է ան:

Զերմայէս կը յանձնարարենք այս զիրքը հայ վարժարաններուն, և մասնաւորաբար հայ պատանւոյն կրօնական և բարոյական դաստիարակութեամբ հետաքրքրուողներուն, որոնց կը նուիրէ հեղինակը իր այս աշխատութիւնը:

Հ.

ԴԻՒԱՆ ՍՈՒՐԲ ԶԱԿՈՒԱՅ

ԺԲ

Սարգիս Թեփրսաղի Կ. Պոլսէն՝ առ Եղիաշ Գար Այնթապցի ի Հալէպ:

Երջանիկ և երանաշնորհ սուրբ հայրապետի հանուրց ամենայն հայոցս զարմի և իմոյ յուսոյ և յարկ ապաւինութեան տեսառն տէր Եղիազար վարդապետի և սրբօրոնեալ հայրապետի նուաստ յետեւալ և կրսէր որդեկէ և ծառայէ քումմէ՝ Սարգիս ումմի բանասիրէ մատուցի երկրպագութիւն սուրբ աստուածացեալ աջոյգ հանդերձ արտասուաթոր ակամբ և յոյժ սրտիւ փափաքմամբ և կարօտիւ. և ևս խնդրեմք ի յապնիւող Բարերարէն, զի իրեւ զջահ տնչիլանելի պահեսցէ զտէրդ մեր ի պարծանս իմ և իմոցս ամենայնի. ամէն:

Նաեւ ընդ սմին խնդրեմ ի վհ մեծութենէդ, որ զհայրական գութն քո մի՛ խնայեսցես, այլ զթալով զթասցիս և խանդադատեսցիս ի վերայ իմ, և մխիթարեալ սփոփեսցես զմեզ և ևս ի սուրբ աղօթիցդ մի՛ մոռանայցիս զանառակ որդեակն քո և մի այլ և այլ ստախօս մարդկանց հաւատասցես, ինչպէս որ այս քան ամ է զոր բարդեալ կուտեցին, զիզացուցին ի վերայ իմ սնտախ բանս և զտէրդ իմ յակամայ

բարկացուցին ի վերայ իմ, զոր ոչինչ չեն իմասել այնպիսեացն, միայն զայս՝ թէ Աստուած դատ արասցէ ընդ իս և ընդ զբասացսն և զհրամանուցդ աղօթք և օրհնութիւն մի՛ վերացի յինէն:

Այսպէս հաւատա՛, վարդապետ, զի հոգւով և մարմնով իմով ըստ կարողութեանս պատրաստ եմ զչարչարանս կրել մինչ ի մահ՝ եթէ վասն հրամանուցդ կողմանէ և վասն սուրբ տանգ դատաստանի, բարւոյն բարի՝ և չարին չար: Միայն զոգոս խնդրեմ ի քէն, զի միտթարեսցես զմեզ և զըլի վերատոյ մի՛ պակասեցուցես յինէն, և տեսցես՝ թէ ո՛րպիտի կու լինի որդիութիւն անելն: Ինչպէս որ այսքան ժամանակ ազգ և ազգ յաւելի և պակաս զրոյց տրարին, բայց այժմ յամօթ եղեն, և վասն երթեկէ անելոյն մեր ընդ Յովսէփի վարդապետին կամին չարափառ մարդիկքն այն, ի գմիմանս հերքեալ պատահեցեն. այլ զի՞ յերկարեմ, հայր սուրբ, զի գիտեմ որ հրամանքդ զիտես զամէնն: Դարձեալ խնդրեմ, զի որպէս որ կամիս՝ այնպէս իմացնես մեզ, որ մեք այլ ըստ հրամանին քում առնումք զամենայն զործառնութիւնս մեր, զի ստուգապէս սիրով կապակցեալ եմ ընդ քեզ: Եթէ կամիս և եթէ ոչ՝ մեք զմեր ձեռաց եկեալն կու կատարեմք, բայց հրամանուցդ բարերարութիւնն հրամանքդ լաւ գիտես, որպէս որ վայել է մեծութեանդ:

Դարձեալ տաւելապէս խնդրեմ ի հրամանուցէդ, զի զերեմիա որդեակդ, որ է եղբայր մեր հարողատ, լաւ պահեսցես և զզարձն նորին շուտով արասցես առ մեզ, զի քնաւ ամենեկին հաւատարիմ մարդ չունիմ ի մօտս և ոչ օգնական և ոչ ձեռքնուտու, բայց ի ձերունի հօրէս՝ Տէր Մարտիրոս քահանայէ. բաւեսցի մեծափառ վեհ իմաստութեան:

Դրեցաւ Սեպտեմբեր ԻԱ. [1664]: Մեծաւ փափաքանօք և արտասուածոր զիմօք մատուցանեմ երկրպագութիւն ձերունի հօրս իմոյ գորչապարի տեառն տէր Աստուածատուր վարդապետի: Դարձեալ մեծաւ սիրով և փափաքամբ սրտիւ ողջոյն մատուցանեմ համչիրակի իմոյ տէր Սուքիաս վարդապետին, նաև որդեկի մերում ներսէս սարկաւազի. շնորհաւոր լիցի:

Հրատ. Մ. Ե. Ն.

ՆՕԹԵՐ ԵՒ ՆԻՇԵՐ

Ուղիղ չէ և ոչ ալ պատշաճ՝ հրապարակային քննադատութեան պատեհութիւններ կամ պատրուակներ որոնել մարդու մը կեանքին և գործերուն ներքին մանրամասնութեանց մէջ, երբ մանաւանդ, իրաց բնական բերմունքով, ընդարձակ և մանուածոյ յարաբերութեանց մարդ մըն է ան, որ այդ պատճառաւ ուզած և կրցած է յաճախ, իր այդ բազմադիմի զործառնութեանց և յարաբերութեանց շնորհիւ նոյն իսկ, իր Հասարակութեան օգտակար ըլլալ այնպիսի կերպերով ու այնպիսի պայմաններու մէջ, զորս մենք պիտի չկրայինք կռահել կամ ըմբռնել:

Առ նուազն այս խորհրդածութեան կը տանին զմեզ Մարտիլի շայոց Եկեղեցիին բեմէն այնքան անճաշ կերպով կատարուած և քանի մը հայաթերթերու մէջ զրուած այն խիստ դատողութիւնները որոնք ուղղուած էին Տիար Գալուստ Կիւլպէնկեանի կամ իրեններուն կողմէ օտարի մը իբր թէ եղած նուիրատուութեան մը եղելութեան:

Անոնք որ այսքան բուռն կերպով կը քննադատեն նուիրատուութեան այդ արարքը, զայն համարելով թերեւ ազգային կարիքներէն վրիպեցուած նպատակ մը, գնահատական բառ մը ուղղեցին՝ արդեօք նոյն այն Կիւլպէնկեանի առնուան, երբ անիկա կանգնեց Լոնտոնի շայ Եկեղեցին, երբ մէկ անգամէն 7,000 ռսկի նուիրեց Ս. Աթոռոյս Մատենադարանի կառուցման համար, և նոյնքան և աւելի գումարներ, Բարեւ զործականի միջոցաւ կամ ուղղակի, կրթական, բարեսիրական, զբաղան և այլ նպատակներու համար, և զորս կը կատարէ ցարդ չարունակ, առանց չեփորի և անաղմուկ. կամ ստուգիւ կ'անդիտանա՞ն արդեօք բազմաթիւ այն նպատակները և օժանդակութիւնները, զորս այնքան առատաձեռնութեամբ ըրած է նա և կ'ընէ տակաւին յօգուտ ազգային բազմաշխատ անձերու և քարի ձեռնարկներու...

*

Անխմատ և ապահովաբար անարդար էր նաեւ այն հարցը, որ, չորսը երկու ամիսներ առաջ, վրդովիչ սաստկութեամբ յանկարծ խռովեց Ամերիկահայոց Փայիֆօրնեան թեմի ազգային կեանքը, առաջնորդական ընտրութեան անակնկալ տաղանդով մը: Վստահ ենք թէ ամէն շայ կը փափաքի միայն որ բոլորովին քաջ լինին կարգ և իր թերթերու այդ ժամին վերջերս հաղորդած տեղեկութիւնները, որոնք կը հաւաստեն թէ ժողովական և ժողովրդական տնօրինութիւններով վերջ գտած է այդ ցաւալի